

ILIR DOJKA & ERJONILDA NANAJ

SPORTISTËT
SHQIPTARË
NË AMERIKË
1905-1945

Titulli: Sportistët shqiptarë në Amerikë (1905-1945)

Autor: Ilir Dojka & Erjonilda Nanaj

Redaktor: Erjonilda Nanaj

Përkujdesja grafike: Erzen Pashaj

Title: Albanian Athletes in America (1905–1945)

Author: Ilir Dojka & Erjonilda Nanaj

Editor: Erjonilda Nanaj

Design and layout: Erzen Pashaj



Botimi i këtij libri u mbështet pjesërisht nga
Shoqata Shqiptare e Shkencave Sportive - ASSA

ISBN:

Botimi i parë, Tiranë 2025

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara.

Nuk lejohet kopjimi ose riprodhimi i plotë i librit
pa lejen paraprake të botuesit.

ISBN:

First edition, Tirana 2025

All rights reserved.

No part of this book may be copied or reproduced
in full without prior permission from the publisher.

Përmbajtja

Shoqëritë dhe klubet sportive në Amerikë	6
Atletikë	10
Basketbolli	20
Boksi	23
Mundja	41
Bejzbolli	54
Noti	56

Contents

Sports Societies and Clubs in America	7
Athletics	11
Basketball	21
Boxing	24
Wrestling	42
Baseball	54
Swimming	56

HYRJE

Hyrje në historikun e sportit shqiptar dhe figura të tij të shquara në diasporë

Ky libër është një përpjekje për të hedhur dritë mbi historinë e pasur dhe ende të pamjaftueshme të dokumentuar të sportit shqiptar, veçanërisht duke theksuar rolin e figurave të shquara që kontribuan në zhvillimin e tij brenda dhe jashtë kufijve të vendit.

Qëllimi i këtij botimi është të evidentojë personalitete të shquara, nismëtarë, mësues, trajnerë, gjyqtarë, atdhetarë dhe dashamirës të sportit, të cilët sollën dijet dhe përvojat e tyre sportive në Shqipëri nga vendet e ndryshme të botës, si Shtetet e Bashkuara të Amerikës, Argjentina, Anglia, Italia, Gjermania etj.

Këta individë, përmes përkushtimit të tyre të palodhur, ndihmuan në formësimin e themeleve të sportit shqiptar, si nga aspekti teknik dhe fizik, ashtu edhe në aspektin kulturor dhe atdhetar. Ndër figurat më të spikatura që meritojnë përmendje të veçantë janë: Anastas Sturgji, Çarli Mitro, Petro Sturgji, Goni Spiro, Nasi Papa, Rafael Dishnica, Gaqo Goga, Selman Stermasi, Vasfi Samimi, Luigj Shala, Mylaim Ymeri, Ali Kastrati e shumë të tjerë.

Pavarësisht vështirësive të mëdha të kohës, këta sportistë dhe veprimtarë sollën dije dhe përvojë përmes literaturës, pajisjeve sportive dhe mjeteve të tjera ndihmëse, në disiplina të ndryshme si mundja, atletika, boksi e të tjera.

Ata nuk mbetën pasivë përballë sfidave, por morën pjesë aktive në çdo aktivitet sportiv dhe kampionat, duke promovuar origjinën e tyre shqiptare dhe duke përfaqësuar me krenari flamurin kuqez. Ata ishin patriotë të devotshëm, që e konsideronin sportin një formë shërbimi ndaj atdheut dhe një mjet për përforcimin e identitetit kombëtar në diasporë.

INTRODUCTION

An Overview of the History of Albanian Sports and Its Distinguished Figures in the Diaspora

This volume represents an academic endeavor to illuminate the rich yet insufficiently documented history of Albanian sports, with particular emphasis on the significant contributions of distinguished individuals who played a vital role in its development both within Albania and across its diaspora.

The primary objective of this publication is to highlight the efforts and achievements of key figures—pioneers, educators, coaches, referees, patriots, and enthusiasts—who transmitted their athletic knowledge and experiences to Albania from various countries around the world, including the United States, Argentina, the United Kingdom, Italy, Germany, among others.

Through their unwavering commitment and tireless work, these individuals contributed substantially to laying the foundational pillars of Albanian sports. Their impact extended beyond the physical and technical domains, encompassing cultural and patriotic dimensions as well. Among the most notable figures worthy of special recognition are: Anastas Sturgji, Çarli Mitro, Petro Sturgji, Goni Spiro, Nasi Papa, Rafael Dishnica, Gaqo Goga, Selman Stermasi, Vasfi Samimi, Luigj Shala, Mylaim Ymeri, Ali Kastrati, and many others.

In spite of the significant socio-political and material challenges of their respective eras, these athletes and sports activists brought valuable expertise through literature, equipment, and other instructional resources, impacting a variety of disciplines including wrestling, athletics, boxing, and more.

Rather than remaining passive in the face of adversity, they took active roles in sporting events and national competitions, proudly representing their Albanian heritage and carrying the national red-and-black flag with honor. These were devoted patriots who viewed sport as a form of service to the homeland, as well as a powerful vehicle for preserving and reinforcing national identity within diaspora communities.

SHOQËRITË

Shoqëritë sportive shqiptare në mërgatë

Një ndër format më të rëndësishme të organizimit sportiv në diasporë ishin klubet dhe shoqëritë sportive. Në tetor të vitit 1912, shqiptarët e Bostonit themeluan klubin atletik “Luani”, një organizatë që do të luante rol të rëndësishëm në promovimin e sportit në komunitetin shqiptar të Amerikës. Klubi kishte një strukturë të organizuar, me kryetar Angelo Kotto, nënkryetar Stavre Naum, arkëtar Çarli Mitro (Charles Mitro) dhe sekretar

Petro Llazari. Anëtarë të tjerë të bordit drejtues përfshinin Rako Ninin, Daniel Apostolin, John Angelon dhe Tomy Theodorin.

Ky klub u bë një pikë referimi për shqiptarët e Bostonit, të cilëve u bëhej thirrje të angazhoheshin dhe të bëheshin pjesë e tij. Petro Llazari iu drejtua të rinjve shqiptarë me fjalët domethënëse: *“Bëfshi trupa të Herkultit, për nderin e kombit dhe të atdheut.”*

Trashëgimia e këtij klubi u vijua nga një tjetër organizatë me ndikim: “Klubi i Shqiptarëve të Rinj”, po ashtu i krijuar në Boston. Një prej sportistëve më të dalluar të këtij klubi ishte Nonda Ilia, atlet nga Korça, i cili më 13 mars 1923 mori pjesë në një garë 3.5 miljesh për të rinj, të zhvilluar në qytetin e Bostonit. Në këtë garë ai arriti vendin e parë, me kohën 21 minuta e 10 sekonda, ndërsa vendin e katërt e zuri një tjetër shqiptar i klubit “Atletik”, Ilia Athanas Moni.

Sukseset e tyre nuk kaluan pa vëmendje. Ndjekësit e shumtë përgjatë rrugës duartrokisnin dhe brohorisnin: *“Here is the Albanian coming!”* – duke treguar respektin dhe admirimin e vendit të tyre.

ASSOCIATIONS

Albanian Sports Societies in the Diaspora

One of the most significant forms of sports organization within the Albanian diaspora was the establishment of clubs and sports associations. In October 1912, the Albanian community of Boston founded the athletic club *Luani* (“The Lion”), an organization that would play a key role in promoting sports within the Albanian-American community. The club had a well-defined structure, with Angelo Kotto serving as president, Stavre Naum as vice president, Charles Mitro (Çarli Mitro) as treasurer, and Petro Llazari as secretary. Other members of the executive board included Rako Nini, Daniel Apostoli, John Angelo, and Tomy Theodori.

This club quickly became a central point of reference for Albanians in Boston, who were encouraged to actively participate and become members. In an impassioned appeal to Albanian youth, Petro Llazari declared: *“Become men with the strength of Hercules, for the honor of the nation and the homeland.”*

The legacy of this club was carried forward by another influential organization: *The Young Albanians’ Club*, also established in Boston. Among its most distinguished athletes was Nonda Ilia, a runner from Korçë, who on March 13, 1923, competed in a 3.5-mile youth race held in Boston. Ilia won first place, finishing with a time of 21 minutes and 10 seconds. Another Albanian competitor from the *Athletic* club, Ilia Athanas Moni, placed fourth.

Their successes did not go unnoticed. Spectators lining the course cheered enthusiastically, exclaiming, *“Here is the Albanian coming!”*—a testament to the admiration and respect they had earned within their host society.

LETËR-NJOFTIMI

FEDERATA SPORTIVE SHQIPTARE

Nr. _____

Zotë _____

ashtë regjistruar në F. S. SH. prej _____ për Shogrin _____

Nënshkrimi i Sportistit _____ Kryetar'i Fed. Sport. Shqip. _____

Shoqëria Sportive "SKËNDERBEU,"

Korçë, 1 - Janar - 1932

Zotit _____

K ë t u

Shoqëria Sportive "Skënderbeu," U uron t' a shkoni me lumtëri e shëndet vitin e ri 1932,



MOHETRIJA SHQIPTARE
MINISTRIJA E ARSIMIT



STATUTI

I

Federatës së shoqërive sportive e artistike
"VLLAZNIA SHQIPTARE,,



TIRANË
SHTYPSHKRONJA E MINISTRIS S' ARSIMIT
= 1935 =

ATLETIKË

Atletika dhe figura e Anastas Sturgjit – Një pionier shqiptar në garat amerikane të distancave të gjata

Emri i Anastas Sturgjit, një ndër atletët e parë shqiptarë të njohur në arenën ndërkombëtare, shfaqet në shtypin e fillimshkullit XX si përfaqësues i denjë i diasporës shqiptare në sportin e atletikës. Ai ishte i specializuar në gara të mesme e të gjata dhe veprimtaria e tij sportive përfaqëson një nga dëshmitë më të hershme të pjesëmarrjes së shqiptarëve në kompeticione ndërkombëtare.

Në vitin 1908, Sturgji mori pjesë në katër gara të rëndësishme të kohës: maratonën *Ashland–Boston* (25 milje), *Boston–Brooklyn* (23 milje), një tjetër maratonë *Ashland–Boston* (25 milje) dhe garën *Cross Country Run* (10 milje). Këto gara gëzonin popullaritet të madh në Shtetet e Bashkuara dhe përfshinin atletë nga elita kombëtare dhe ndërkombëtare. Pjesëmarrja e Sturgjit u pasqyrua gjerësisht në shtypin shqiptar të kohës, përfshirë gazetat “Dielli” dhe “Liria e Kombit”, si edhe në shtypin amerikan, duke e pozicionuar atë si figurë të njohur në mjedisin sportiv të komunitetit shqiptar në emigracion.

Më 8 qershor 1910, Anastas Sturgji arriti një nga sukseset më të bujshme, duke zënë vendin e parë në garën e 10 miljeve, me kohën 58 minuta e 30 sekonda. Fituesi shqiptar u përgëzua nga të gjitha gazetat lokale të Bostonit, të cilat jo vetëm që raportuan mbi rezultatin e tij, por edhe botuan fotografinë e tij në faqet e para një vëmendje e rrallë për një emigrant në atë periudhë. Në këtë garë, Sturgji la pas edhe atletin amerikan Tom Lilley, i cili më vonë do të përfaqësonte Shtetet e Bashkuara në Lojërat Olimpike në Suedi.

Po në të njëjtën garë, më 8 qershor 1912, e zhvilluar në lagjen *Dorchester* të Bostonit, Sturgji triumfoi për herë të dytë, duke përsëritur kohën 58 minuta e 30 sekonda. Në shenjë nderimi për këtë arritje, Kryetari i Bashkisë së Bostonit i dorëzoi një kupë argjendi, simbol i respektit që gëzonte në komunitetin sportiv amerikan.

Kulmi i suksesit të tij erdhi më 22 gusht 1912, ku në një garë prestigjioze prej 10 miljesh, ai zuri vendin e parë me kohën mbresëlënëse 55 minuta. Për këtë fitore, atij iu dha një kupë e artë me vlerë monetare prej 300 dollarësh një shumë e lartë për kohën. Gara në fjalë kishte një përbërje elitare, ku morën pjesë kampioni i Amerikës si dhe një rekordmen suedez, çka e bën fitoren e tij edhe më domethënëse.

Aktiviteti i Anastas Sturgjit përfaqëson një nga faqet më të lavdishme të historisë së hershme të sportit shqiptar në diasporë. Ai nuk ishte vetëm një atlet i talentuar, por edhe një ambasador i heshtur i kombit shqiptar, duke promovuar me krenari identitetin dhe përkatësinë e tij etnike në arenën ndërkombëtare të sportit. Emri i tij meriton të zërë një vend të veçantë në panteonin e figurave të ndritura të sportit shqiptar.

ATHLETICS AND THE FIGURE OF ANASTAS STURGJI – AN ALBANIAN PIONEER IN AMERICAN LONG-DISTANCE RACING

The name of Anastas Sturgji, one of the earliest known Albanian athletes to gain international recognition, appears in early 20th-century press as a worthy representative of the Albanian diaspora in the field of athletics. Specializing in middle- and long-distance races, his athletic career stands as one of the earliest documented instances of Albanian participation in international sporting competitions.

In 1908, Sturgji took part in four major races of the era: the Ashland–Boston Marathon (25 miles), the Boston–Brooklyn race (23 miles), a second Ashland–Boston Marathon (25 miles), and the Cross Country Run (10 miles). These events enjoyed widespread popularity in the United States and attracted athletes from both national and international elites. His participation was widely reported in the Albanian-language press of the time—including newspapers such as *Dielli* and *Liria e Kombit*—as well as in the American press, positioning Sturgji as a prominent figure in the sporting life of the Albanian émigré community.

On June 8, 1910, Anastas Sturgji achieved one of his most celebrated victories, securing first place in a 10-mile race with a time of 58 minutes and 30 seconds. The Albanian winner was praised by all of Boston's local newspapers, which not only reported his achievement but also featured his photograph on their front pages—an exceptional recognition for an immigrant at that time. In this race, Sturgji outperformed the American athlete Tom Lilley, who would later represent the United States at the Olympic Games in Sweden.

In a repeat performance two years later, on June 8, 1912, in a race held in Boston's Dorchester neighborhood, Sturgji again claimed victory, matching his previous time of 58 minutes and 30 seconds. As a mark of honor, the Mayor of Boston awarded him a silver trophy, a symbol of the respect he had earned in the American sporting community.

The pinnacle of his success came on August 22, 1912, when he won another prestigious 10-mile race, this time with an impressive time of 55 minutes. For this achievement, he was awarded a gold cup valued at 300 dollars—a considerable sum for the era. The race featured elite-level competitors, including the reigning American champion and a record-holding Swedish athlete, further highlighting the significance of his triumph.

Anastas Sturgji's athletic career represents one of the most illustrious chapters in the early history of Albanian sport in the diaspora. He was not only a gifted runner but also a silent ambassador of the Albanian nation, proudly promoting his identity and heritage on the international sporting stage. His name rightfully deserves a place of distinction in the pantheon of distinguished figures of Albanian sport.



ANASTAS-K-STURGIS

Anastas Sturgi 1912

Fotot nga Artur W. Johnne 1996

Anastas Sturgi, 1912

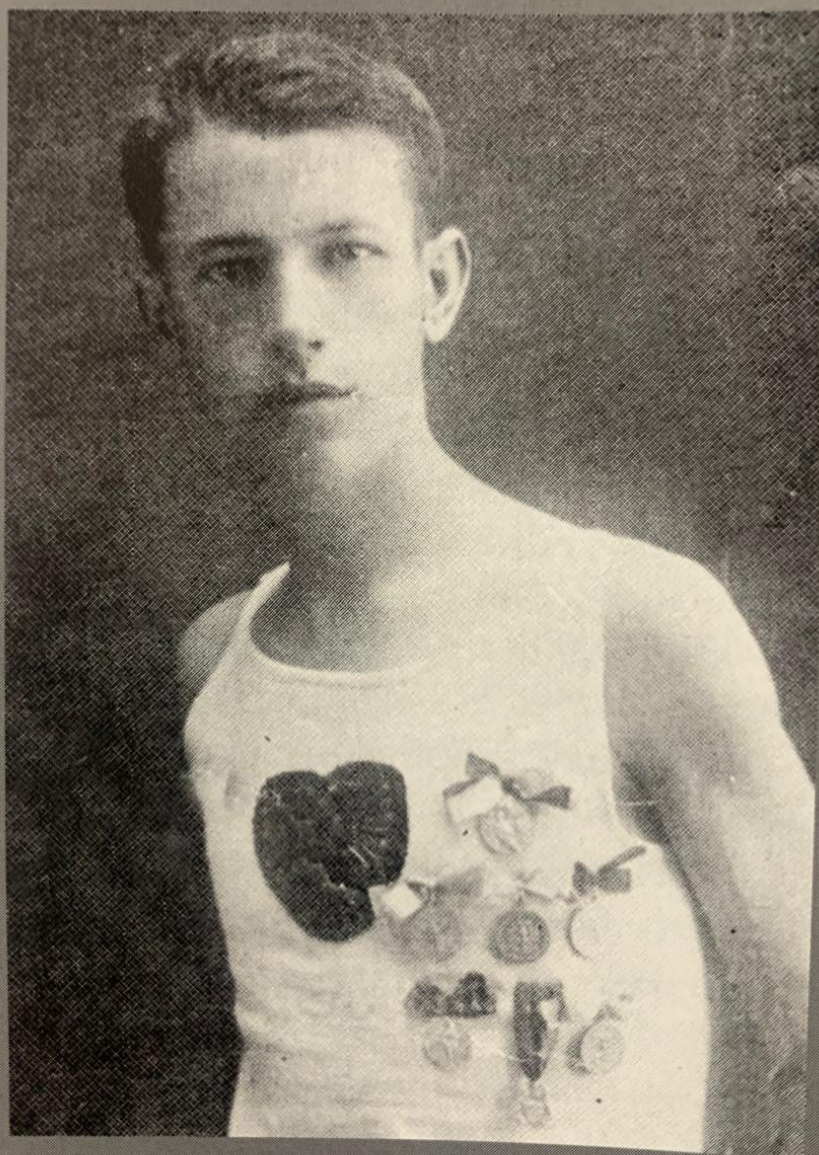
Photos by Artur W. Johnne, 1996

Foresters of America Marathon
First Prize 10 miles 0:55
Manchester, New Hampshire, August 17,
1912



Kupa e parë e “Foresters of America Marathon” në garën 10 milje me kohën 55 minuta në Manchester, New Hampshire, Gusht 17 1912. Fituar nga Anastas K Sturgis.

The First Cup of the “Foresters of America Marathon” 10-mile race completed in 55 minutes Manchester, New Hampshire, August 17, 1912 Won by Anastas K. Sturgis.



Vrapuesi Simeon Dhimitri nga Peabody, Mass.

Simeon Dhimtri Koleksion I.D.

Atlet shqiptar në Amerikë

Simeon Dhimtri – Collection I.D.

Albanian Athlete in America



Medalja e vendit të parë në garën
e atletikës në shkollën teknike në 1927.

First place medal in the athletics competition
at the technical school in 1927.



Medalje e konkursit atletik
ndërshkollor dhënë nga
bashkia e Kryeqytetit.
Koleksioni: Vasil Xhitomi.



Diploma e kampionatit të parë të atletikës 1929

Diploma of the First Athletics Championship – 1929

Koleksioni I.D.



Medalja e kampionatit të parë të atletikës në 1929

Medal from the First Athletics Championship – 1929



Fusha sportive në Korçë për aktivitete sportive futbollit dhe atletikë

The Sports Field in Korçë for Football and Athletics Activities

Koleksioni I.D.

BASKETBOLLI (TOPI NË SHPORTË)

Fillimet e basketbollit ndër shqiptarët – nga diaspora në Amerikë deri në institucionet arsimore në Shqipëri

Basketbolli, një ndër sportet më të përhapura sot në Shqipëri, ka rrënjë të hershme që lidhen me diasporën shqiptare në Shtetet e Bashkuara të Amerikës dhe më pas me përpjekjet arsimore e pedagogjike në Shqipëri gjatë viteve '20 të shekullit XX.

Basketbolli në diasporën shqiptare–Hudson, SHBA (1908)

Dokumentet e para që dëshmojnë për ushtrimin e këtij sporti nga shqiptarët datojnë në fundin e vitit 1908, kur të rinjtë shqiptarë të qytetit Hudson, në Shtetet e Bashkuara, themeluan një shoqëri sportive, e cila zhvillonte aktivitete në disiplina të ndryshme, përfshirë atletikën dhe basketbollin, një sport ende i ri në atë kohë, madje edhe në vetë SHBA. Kjo nismë u pasqyrua në gazetën “Dielli”, në një artikull të botuar më 17 janar 1909, duke dëshmuar përpjekjet e para të komunitetit shqiptar në mërgatë për të kultivuar sportin si një mjet zhvillimi fizik, edukativ dhe kulturor.

Basketbolli në Shqipëri nga Shkodra në Tiranë e Kavajë (1920–1930)

Në Shqipëri, basketbolli nisi të luhej për herë të parë në qytetin e Shkodrës, rreth vitit 1920, në mjediset e konviktit “Malet”, një institucion edukativ me ndikim. Mësuesi Qazim Dervishi, një nga figurat e para vizionare të edukimit fizik në vend, u mësoi nxënësve rregullat dhe teknikat bazë të kësaj loje. Kjo nismë përfaqësonte një risi për kohën dhe shënonte një hap të rëndësishëm drejt institucionalizimit të basketbollit në Shqipëri.

Në vitin 1921, basketbolli filloi të praktikohet edhe në Shkollën Teknike Shqiptaro-Amerikane, një institucion arsimor i themeluar me ndihmën e misionarëve amerikanë, ku përveç lëndëve teknike jepeshin edhe mësimet edukative dhe sportive në përputhje me modelet e avancuara të kohës.

Ky sport u përhap më pas në institucione të tjera arsimore, përfshirë shkollat e Tiranës, të rretheve, si dhe në Shkollën Bujqësore Amerikane të Kavajës, e cila kishte një ndikim të madh në zhvillimin rural dhe edukativ të vendit. Roli i këtyre shkollave ishte thelbësor në përhapjen e kulturës së sportit në vendin tonë, pasi ato sillnin qasje dhe praktika të reja pedagogjike, të mbështetura shpesh nga mësues të huaj me përvojë ndërkombëtare.

Një kontribut të veçantë në përhapjen e basketbollit në Shkollën Teknike të Tiranës pati drejtori Harry Fultz, një edukator amerikan i cili jo vetëm që përkrahu sportin si pjesë integrale të edukimit të rinisë, por edhe e institucionalizoi atë përmes ndërtimit të infrastrukturës së nevojshme dhe organizimit të garave ndërkollore. Shkolla e udhëhequr prej tij do të bëhej më vonë një ndër qendrat më të rëndësishme të sportit shkollor në Shqipëri.

THE BEGINNINGS OF BASKETBALL AMONG ALBANIANS – FROM THE DIASPORA IN AMERICA TO EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN ALBANIA

Basketball, one of the most widely practiced sports in Albania today, has early roots that can be traced to the Albanian diaspora in the United States and later to educational and pedagogical initiatives within Albania during the 1920s.

Basketball in the Albanian Diaspora – Hudson, USA (1908)

The earliest records documenting Albanians' engagement with this sport date back to late 1908, when young Albanian men in the city of Hudson, New York, established a sports society that organized activities across various disciplines, including athletics and basketball—a sport still in its infancy at the time, even in the United States itself. This initiative was reported in the Albanian-language newspaper *Dielli* in an article published on January 17, 1909, offering one of the first testimonies of the diaspora community's efforts to cultivate sport as a tool for physical, educational, and cultural development.

Basketball in Albania – From Shkodër to Tirana and Kavaja (1920–1930)

In Albania, basketball began to be played for the first time in the city of Shkodër around 1920, within the premises of the “Malet” boarding school—an influential educational institution. Qazim Dervishi, one of the early visionaries of physical education in the country, introduced the basic rules and techniques of the game to his students. This initiative marked a significant novelty for the time and represented an important step toward the institutionalization of basketball in Albania.

By 1921, the sport was also being practiced at the Albanian-American Technical School, an educational institution established with the assistance of American missionaries. In addition to technical subjects, the curriculum included educational and athletic instruction aligned with progressive pedagogical models of the era.

Basketball gradually spread to other educational institutions, including schools in Tirana and various districts, as well as the American Agricultural School in Kavaja, which played a pivotal role in the country's rural and educational development. These schools were instrumental in promoting a culture of sports throughout Albania, introducing innovative teaching methodologies often led by foreign instructors with international experience.

A particularly noteworthy contribution to the development of basketball at the Albanian-American Technical School in Tirana came from its director, Harry Fultz, an American educator who not only supported sports as an integral part of youth education but also institutionalized it by building the necessary infrastructure and organizing interschool competitions. Under his leadership, the school would eventually become one of the most important centers of school sports in Albania.

26th Scout Officers Training Course. Gillwell Park.

August 14th - 26th.



J. Farrington (Photo)

137, New Road, E.3.

J. Gray. A. Batterham. Th. Egde. Hollandia. L. Watson. A. Gaskin. E. Burnett.
 R. Swindell. Finn Weier Gaug. W. Britton. H. Feldman. E. Dick. Ove Holm. J. Ayton. Egypt.
 Denmark. A. Akerman. C. Butterworth. Fr. Sevin. S. Taylor. C. Brown. J. Trenchard. Egypt.
 Finland. W. Money. N. Matheson. D. Potter. A. Chapman. F. Giddis. M. Clarke. K. Davis. V. Skekking. A. Morris. Dianchon. H. Heydemann. Albania.
 G. Wheeler. L. Hollingsworth. G. Clark. V. Cornish. F. Elatner. T. Pinyan. R. Patterson. C. Moore. Jamial Rawi. E. Twinn. R. Highwood. Egypt.
 Zanzibar. Karoum. Czechoslovakia. J. Meigt. L. Stanley. B. Rober. F. Burn. G. Handiside.
 Austria.

Koleksioni I.D.

BOKSI

Zanafillat dhe zhvillimi i boksit në shqipëri (1926–1939)

Boksi si sport i organizuar nisi të zërë vend në Shqipëri në fundin e viteve 1920 dhe gjatë viteve 1930, duke hyrë gradualisht në jetën shoqërore dhe kulturore të qyteteve kryesore. Ky zhvillim lidhet ngushtësisht me ndikimin e emigrantëve shqiptarë që, pasi kishin përvetësuar elementë të sportit perëndimor gjatë qëndrimit jashtë vendit, u kthyen dhe kontribuan në përhapjen e tij në atdhe.

Pionierë të parë dhe Korça si qendra e parë e boksit

Referencat më të hershme për këtë sport në Shqipëri datojnë nga viti 1926, kur gazeta e qytetit të Korçës përmend emrin e Vasil Kristo Sharxhit, i cili konsiderohet si boksieri i parë shqiptar i njohur publikisht. Ky është një moment themeltar që shënon përpjekjet e para për institucionalizimin e këtij sporti në vend.

Më 16 mars 1929, në kinema “Maxhestik” të Korçës, u zhvillua ndeshja e parë zyrtare e boksit në Shqipëri, ndërmjet Golo Boboshticës dhe Gago Peristerit. Ndeshja u zhvillua në formatin prej tre raundesh dhe u fitua nga Boboshtica. Ky event konsiderohet si pikënisja reale e zhvillimit të boksit shqiptar dhe dëshmon për interesin e hershëm të publikut ndaj këtij sporti.

Muharem Myrto (Tepelena), Boksier shqiptar në arenën ndërkombëtare

Një nga figurat më të spikatura të boksit shqiptar në mërgatë ishte Muharem Myrto, i njohur gjithashtu si Muharem Myrtezai Tepelena. Më 29 tetor 1930, ai zhvilloi një ndeshje të rëndësishme në “Rochland Palace” të Nju Jorkut, ku përballoi dhe mposhti boksierin afro-amerikan *Lue Williams*, të dy në peshën 137 paund (~62kg). Ndeshja u ndoq nga rreth 5,000 spektatorë, një shifër e jashtëzakonshme për kohën, duke reflektuar popullaritetin në rritje të këtij sporti në komunitetin shqiptar të emigrantëve.

Shtypi amerikan e përshkroi ndeshjen si një përballje simbolike midis “Ali Pashës” dhe “Kara Iskanderit”, duke i dhënë karakter edhe kulturor-duelues kësaj sfide. Muharemi e fitoi ndeshjen në raundin e katërt, duke regjistruar një tjetër fitore në karrierën e tij mbresëlënëse: 38 fitore në 41 ndeshje ndërkombëtare. Ai kishte arritur të mposhtte emrat e njohur të boksit amerikan si Ol Delgado (Boston), Izzi Grove, Sami White, dhe kishte arritur një barazim me kampionin e Kanadasë, Jackie Philips, si dhe kishte mundur Leonardo Pinan, kampionin e Kilit. Me këtë bilanc, Muharemi u bë një figurë model për të rinjtë shqiptarë të kohës. Gjatë një vizite në Shqipëri më 1929, ai i bëri thirrje rinisë shqiptare të largoheshin nga veset pasive si loja e letrave apo frekuentimi i kafeneve dhe të përqaфонin sportin si mënyrë jetese dhe zhvillimi personal.

THE ORIGINS AND DEVELOPMENT OF BOXING IN ALBANIA (1926–1939)

Boxing as an organized sport began to take root in Albania in the late 1920s and throughout the 1930s, gradually becoming integrated into the social and cultural life of the country's major urban centers. This development was closely linked to the influence of Albanian emigrants who, having acquired knowledge of Western sports during their time abroad, returned home and contributed to their dissemination within Albania.

Early Pioneers and Korça as the First Boxing Center

The earliest references to the sport in Albania date back to 1926, when the newspaper of the city of Korça mentioned the name of Vasil Kristo Sharxhi, who is considered the first publicly known Albanian boxer. This moment represents a foundational point in the effort to institutionalize boxing in the country.

On March 16, 1929, the first official boxing match in Albania took place at the “Majestic” cinema in Korça, between Golo Boboshtica and Gago Peristeri. The match followed the three-round format and was won by Boboshtica. This event is widely regarded as the true starting point of Albanian boxing and reflects the early public interest in the sport.

Muharem Myrto (Tepelena): An Albanian Boxer on the International Stage

Among the most prominent Albanian boxing figures in the diaspora was Muharem Myrto, also known as Muharem Myrtezai Tepelena. On October 29, 1930, he competed in a significant bout at Rockland Palace in New York City, where he faced and defeated African-American boxer Lue Williams, both fighters weighing in at 137 pounds (~62 kg). The match drew a crowd of approximately 5,000 spectators, a remarkable number for the time, reflecting the growing popularity of boxing among the Albanian emigrant community.

The American press described the bout as a symbolic clash between “Ali Pasha” and “Kara Iskander,” lending it a cultural and even legendary character. Muharem secured victory in the fourth round, adding another win to his impressive career record: 38 wins in 41 international matches. He had defeated several well-known American boxers, including Ol Delgado (Boston), Izzi Grove, and Sammy White; he had also drawn with Canadian champion Jackie Phillips and defeated Leonardo Pinan, the champion of Chile. With this record, Muharem Myrto became a role model for Albanian youth of the time.

During a visit to Albania in 1929, he addressed the youth directly, urging them to abandon passive habits such as card playing and excessive time in coffeehouses, and instead to embrace sport as a way of life and a means of personal development.



Rafael Dishnica kampion boksi Koleksioni I.D

Rafael Dishnica – Boxing Champion
Collection: I.D.

Rafael Dishnica, një tjetër emër i rëndësishëm i boksit shqiptar

Një tjetër figurë e shquar e boksit shqiptar ishte Rafael Dishnica, i cili shënoi fitore të rëndësishme në arenën kombëtare. Më 1 shkurt 1936, në sallën e kinema-teatrit “Maxhestik” të Korçës, ai zhvilloi një ndeshje të fortë me Thanas Rafailin (banues në SHBA), një duel prej 10 rundesh, i cili përfundoi me fitoren e Dishnicës. Gjyqtari i ndeshjes ishte Sotir Polena.

Pesë muaj më vonë, më 13 qershor 1936, në kinema “Gloria” të Tiranës, Rafael Dishnica përballët me boksierin gjerman *Artur Winter*, një përfaqësues i boksit amator evropian. Kjo ndeshje përfundoi me *knockout* teknik në raundin e gjashtë, duke konfirmuar cilësinë teknike dhe forcën konkurruese të boksierit shqiptar.

Përfundim

Boksi shqiptar lindi si rezultat i ndërthurjes së përvojës së emigrantëve dhe përpjekjeve të brendshme për të zhvilluar sportin në qytetet kryesore të vendit. Korça, Tirana dhe Durrësi u bënë qendra të rëndësishme ku ky sport filloi të marrë formë, ndërsa figurat si Muharem Myrto dhe Rafael Dishnica i dhanë përmasë kombëtare dhe ndërkombëtare këtij zhvillimi. Boksi nuk ishte vetëm një aktivitet fizik, por edhe një mjet për të promovuar një jetë aktive, disiplinë dhe krenari kombëtare në një periudhë formësimi të identitetit sportiv shqiptar.

Rafail Dishnica (Gërnjoti), Pionier i boksit shqiptar me famë ndërkombëtare

Rafail Dishnica, i njohur gjithashtu me mbiemrin Gërnjoti, lindi më 5 mars 1902, në Frashër të Përmetit, një nga vatrat historike të patriotizmit dhe kulturës shqiptare. Familja e tij u vendos në Korçë në vitin 1918, në një qytet që atëherë shquhej për dinamizmin arsimor dhe hapjen ndaj risive kulturore e sportive.

Karriera ndërkombëtare në Argjentinë(1928–1932)

Në vitin 1928, Rafaili emigroi në Argjentinë, një vend me komunitet të konsiderueshëm shqiptar dhe me një kulturë të konsoliduar sportive, sidomos në disiplina si boksi. Punonte pranë një kombinati mishi, dhe në kohën e lirë frekuentonte një palestër boksi, ku shpejt demonstroi talentin dhe vendosmërinë e tij. Aftësitë fizike dhe përkushtimi i sollën sukses të menjëhershëm: Rafail Dishnica fitoi tre herë titullin “Kampioni Argjentinës” në boks, një arritje jashtëzakonisht e rrallë për një emigrant në atë kohë.

RAFAEL DISHNICA: ANOTHER PROMINENT NAME IN ALBANIAN BOXING

Another notable figure in the history of Albanian boxing was Rafael Dishnica, who achieved significant victories on the national stage. On February 1, 1936, at the “Majestic” cinema-theatre in Korça, he engaged in a hard-fought 10-round match against Thanas Rafaili (a resident of the United States), which ended in a victory for Dishnica. The bout was officiated by referee Sotir Polena.

Five months later, on June 13, 1936, at the “Gloria” cinema in Tirana, Rafael Dishnica faced off against Artur Winter, a German representative of European amateur boxing. The match concluded with a technical knockout in the sixth round, confirming Dishnica’s technical prowess and competitive strength.

Conclusion

Albanian boxing emerged through the combination of the experiences of emigrants and domestic efforts to develop sport in the country’s main urban centers. Korça, Tirana, and Durrës became important hubs where boxing began to take shape, while figures like Muharem Myrto and Rafael Dishnica elevated the sport to national and even international prominence. Boxing was not merely a physical activity; it served as a powerful tool for promoting active living, discipline, and national pride during a formative period in the development of Albania’s sporting identity.

RAFAIL DISHNICA (GËR NJOTI): A PIONEER OF ALBANIAN BOXING WITH INTERNATIONAL RENOWN

Rafail Dishnica, also known by the surname Gërnjoti, was born on March 5, 1902, in Frashër, a town renowned as a historic cradle of Albanian patriotism and culture. His family settled in Korça in 1918, a city that at the time was distinguished by its educational dynamism and openness to cultural and athletic innovations.

International Career in Argentina (1928–1932)

In 1928, Rafail emigrated to Argentina, a country with a sizeable Albanian community and a well-established sporting culture, particularly in boxing. He worked at a meat processing plant and, during his free time, attended a local boxing gym, where he quickly displayed exceptional talent and determination. His physical abilities and unwavering dedication brought immediate success: Rafail Dishnica won the title of “Champion of Argentina” three times, a truly extraordinary accomplishment for an immigrant in that era.

Kthimi në Shqipëri dhe kontributi kombëtar (1932-1940)

I kthyer në atdhe në vitin 1932, Dishnica u bë një figurë themelore në zhvillimin e sportit aktiv, por edhe si trajner dhe edukator sportiv. Ai ishte një nga të parët që ngriti struktura sistematike për stërvitjen e të rinjve në këtë disiplinë, duke i dhënë boksit shqiptar një profil të ri, profesional dhe ambicioz.

Në shkurt të vitit 1936, në një nga ndeshjet më të bujshme të asaj periudhe, Dishnica fitoi përballjen me Thanas Qafëzezin, një shqiptar me banim në SHBA, në një duel të zhvilluar në kinema “Maxhestik” të Korçës. Kjo ndeshje u ndoq me interes të madh nga publiku dhe media lokale, duke e konfirmuar staturën e tij si kampion kombëtar.

Suksese ndërkombëtare, duel me kampionët e Evropës

Rafail Dishnica zhvilloi një sërë ndeshjesh me boksierë të nivelit të lartë ndërkombëtar dhe regjistroi rezultate të rëndësishme që kontribuan në imazhin ndërkombëtar të boksit shqiptar. Në vitin 1937, ai barazoi në Athinë dhe në Korçë me kampionin e Evropës dhe të Greqisë, Milos Potamitaqis, duke treguar nivelin e lartë teknik e fizik që kishte arritur.

Ai gjithashtu:

- Mundi kampionin e Rumanisë, Kovaç;
- Triumfoi ndaj kampionit jugosllav, Milan Elik;
- Fitoi ndaj boksierëve grekë: Jani Milopotamitaqis dhe Georgo Misolis;
- Përballoi dhe mposhti boksierë rumunë si Stefan Maldavan dhe Patrici Milovan;
- Triumfoi ndaj bullgarëve Konstandinov dhe Todorov;
- La pas gjermanët Ninter dhe Hans Albert;
- Fitoi ndaj italianëve Garibaldi dhe Viskonti;
- Mundi maqedonasin Vilado Maikovic.

Kjo seri suksesi e vendos Rafail Dishnicën në radhët e atletëve më të suksesshëm ndërkombëtarisht që ka nxjerrë Shqipëria në periudhën para Luftës së Dytë Botërore.

Trashëgimia, një familje me ADN boksi

Kontributi i Rafail Dishnicës nuk u shua me fundin e karrierës së tij aktive. Biri i tij, Dhori Gërnjoti, do të ndiqte gjurmët e të atit dhe do të bëhej një figurë e ndritur e boksit shqiptar të viteve '40-'60, duke e trashëguar traditën e profesionalizmit dhe krenarisë kombëtare. Rafail Dishnica u nda nga jeta në vitin 1992, duke lënë pas një trashëgimi të pashlyeshme në historinë sportive të Shqipërisë.

RETURN TO ALBANIA AND NATIONAL CONTRIBUTION (1932–1940)

Upon returning to his homeland in 1932, Rafail Dishnica became a foundational figure in the development of active sport in Albania, not only as a boxer but also as a trainer and sports educator. He was among the first to establish systematic structures for the training of youth in boxing, giving Albanian boxing a new, more professional and ambitious profile.

In February 1936, in one of the most notable matches of that period, Dishnica defeated Thanas Qafëzezi, an Albanian residing in the United States, in a highly anticipated bout held at the “Majestic” cinema in Korça. The event drew considerable interest from the public and local media, further cementing Dishnica’s status as a national champion.

International Success and Duels with European Champions

Rafail Dishnica engaged in numerous matches against high-level international boxers, achieving important results that contributed to the international image of Albanian boxing. In 1937, he drew in two matches—one in Athens and another in Korça—against the European and Greek champion Milos Potamitakis, demonstrating the high technical and physical standards he had attained.

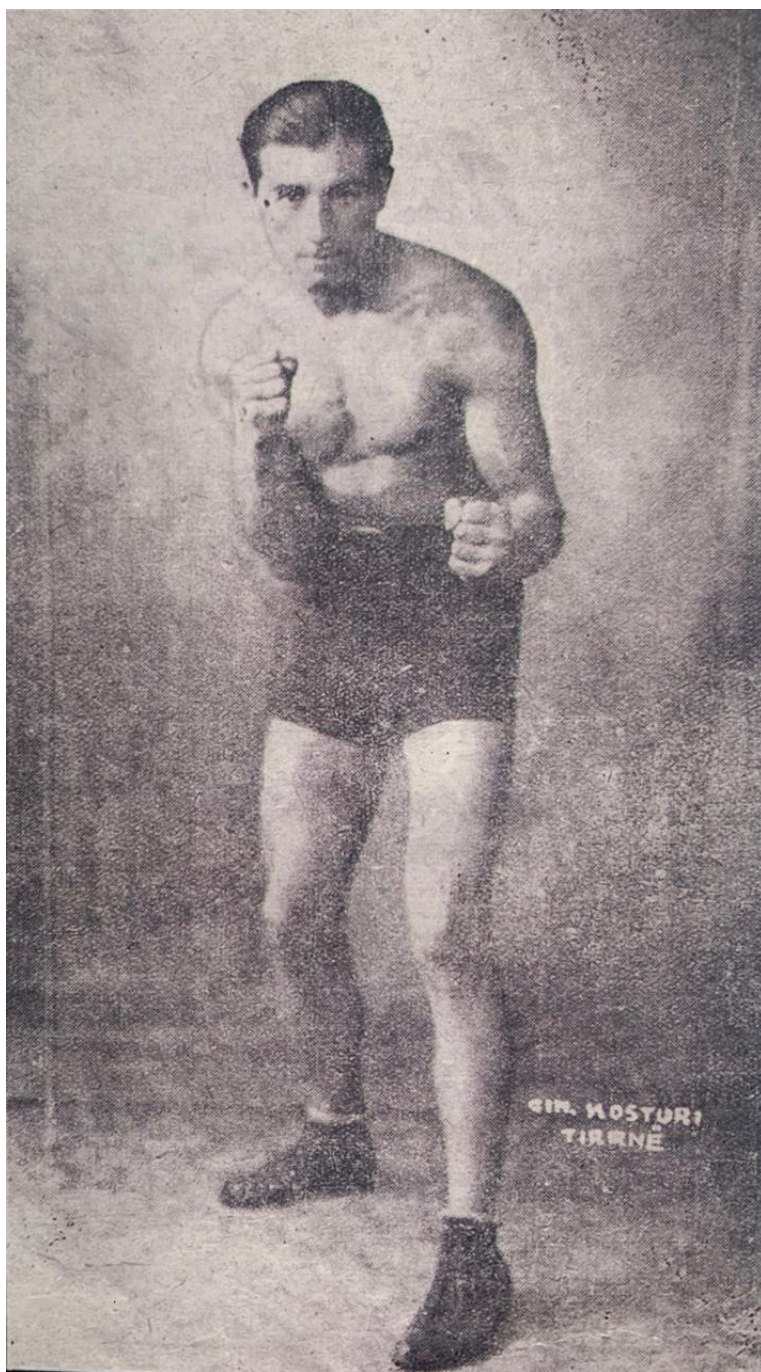
He also:

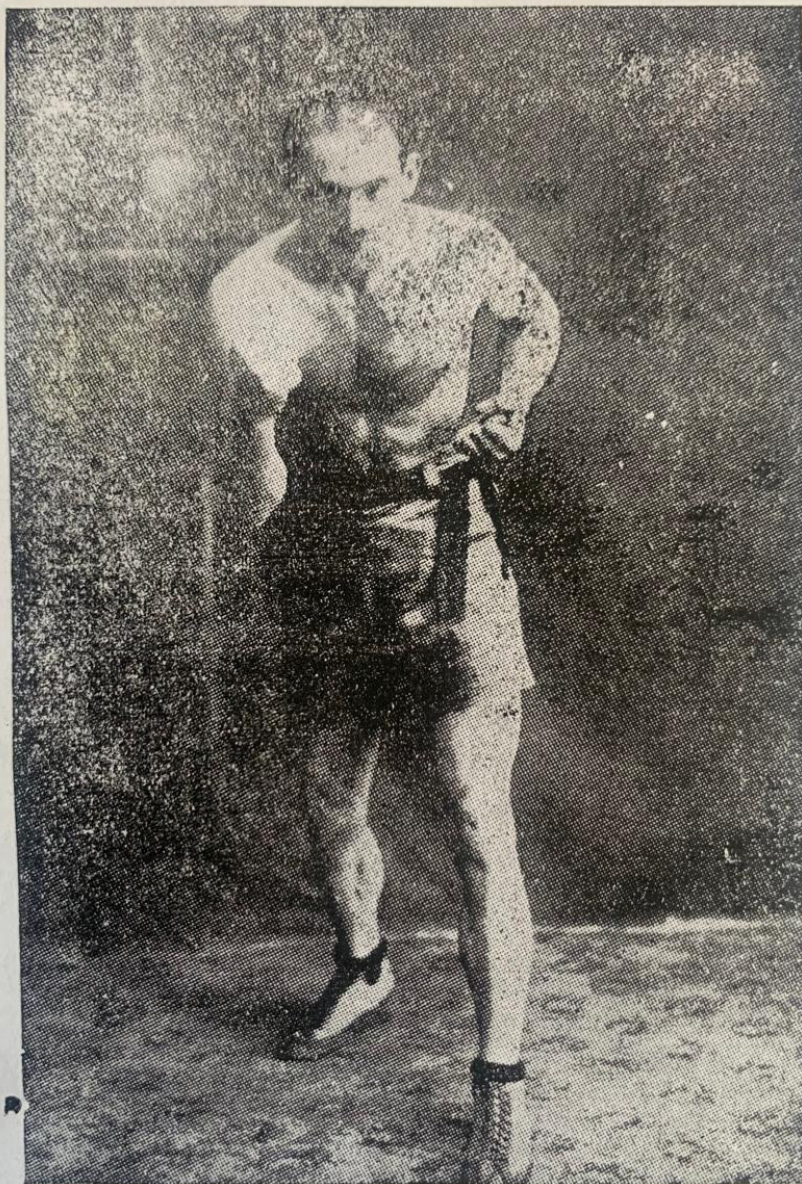
- Defeated the **Romanian champion, Kovaç;**
- Triumphed over the **Yugoslav champion, Milan Elik;**
- Beat Greek boxers **Jani Milopotamitakis** and **Georgo Misolis;**
- Overcame Romanian opponents such as **Stefan Maldavan** and **Patrici Milovan;**
- Triumphed against Bulgarians **Konstandinov** and **Todorov;**
- Defeated German boxers **Ninter** and **Hans Albert;**
- Won against Italian fighters **Garibaldi** and **Visconti;**
- Overcame **Vilado Maikovic**, a Macedonian boxer.

This series of victories places **Rafail Dishnica** among the most internationally successful athletes produced by Albania in the pre–World War II era.

Legacy – A Boxing Lineage

Rafail Dishnica’s contributions did not end with his active career. His son, Dhori Gërnjoti, followed in his father’s footsteps and became a leading figure in Albanian boxing during the 1940s–1960s, inheriting and upholding the tradition of professionalism and national pride. Rafail Dishnica passed away in 1992, leaving behind an indelible legacy in the sporting history of Albania.

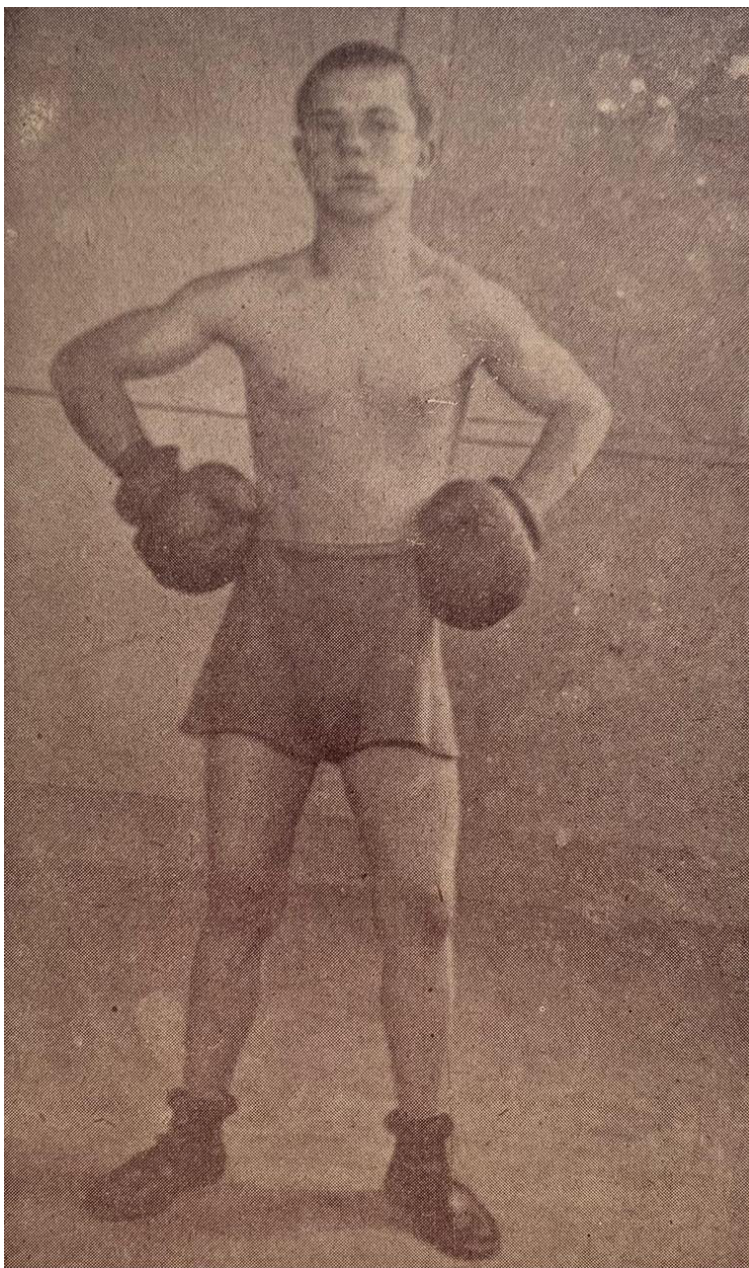




SOTIR POLENA bokser

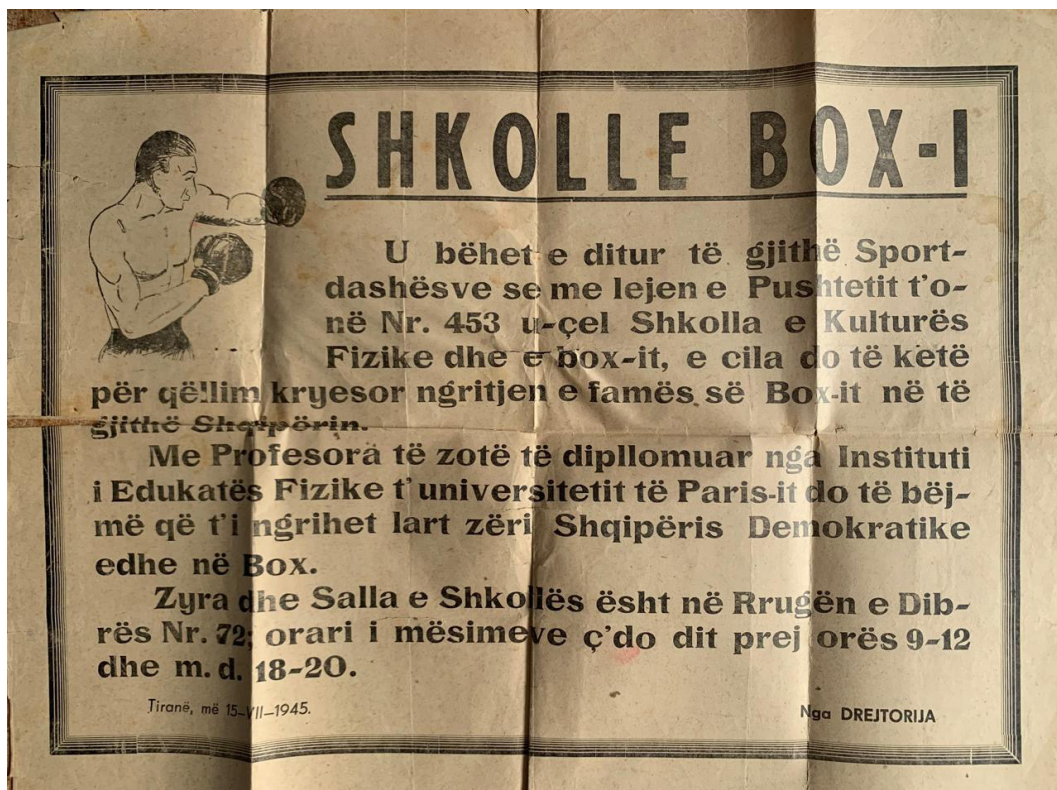
Sotir Polena boksier 1936

Sotir Polena – Boxer, 1936



Niku Gjormi nga Korça

Niku Gjormi from Korça



Poster që lajmëron përhapjen e një shkolle boksi në vitet 1945

Poster Announcing the Opening of a Boxing School – Circa 1945

Koleksion I.D.





Doreza të prodhuara në Korçë

Boxing Gloves Manufactured in Korçë



Logoja e fabrikës që prodhon doreza boksi

The Logo of the Factory Producing Boxing Gloves



Pllakata prej plumbi të viteve 1940
Tregojnë pozicionet e boksit

Lead Plate Posters from the 1940s
Depicting Boxing Stances and Positions



Pozicione boksi në pllakata që përdorehin në stampime të librave



Pozicione të ndryshme të boksit
Koleksioni I.D



Pllakat që përdoren për stampim të librave
dhe posterave që tregojnë pozicionet e boksit.

Lead Plates Used for Printing Books and Posters
These plates illustrate various boxing positions.



Medalje e viteve 1936, koleksioni I.D.

Medal from the year 1936
Collection I.D.

MUNDJE

Mundja shqiptare në diasporë dhe në atdhe (1910-1940)

Mundja si simbol identiteti, force dhe krenarie kombëtare

Në fillim të shekullit XX, një numër i konsiderueshëm sportistësh shqiptarë, të vendosur në diasporë kryesisht në SHBA, Kanada, Argjentinë dhe Evropën Lindore, kontribuan fuqishëm në ngritjen e profilit të sportit të mundjes, duke shënuar arritje të spikatura në garat ndërkombëtare. Ky sport u bë jo vetëm një mënyrë jetese për ta, por edhe një mjet për të manifestuar identitetin kombëtar shqiptar përballë botës.

Nikolla Vesho, pionieri i parë shqiptar në arenën amerikane

Nikolla Vesho, me origjinë nga Korça, cilësohet si mundësi i parë shqiptar që ka garuar në SHBA. Në vitin 1911, Veshoja garoi kundër Frids Cederland në sallën “A.T.E.O.Hall”, duke e mposhtur brenda 10 minutash e 10 sekondash. Më 8 shkurt 1912, u përball me kampionin botëror të peshës 125 paund, grekun John Hamaidi, duke dëshmuar nivel të lartë teknik dhe guxim të pashoq.

Ndeshjet e vitit 1936 në Tiranë

Në shtator të vitit 1936, në kinema “Gloria” të Tiranës, u organizuan ndeshje miqësore me karakter ndërkombëtar, ku morën pjesë disa nga mundësit më të spikatur shqiptarë të kohës:

- Islam Dika, Faik Tartari, Sardiz Ermeni, Mentor Sojli, Shefqet Plasa,
- Ajet Rusi, Rexhep Mancaku, Halit Sefa, Islam Shabani dhe Petro Sturgji.

Në këtë turne, fitues u shpall Islam Shabani, i cili u dallua për teknikë dhe disiplinë të lartë gjatë përballjeve.

Nikolla Cevia – “Fituesi i kampionëve”

Më 2 shkurt 1912, Nikolla Cevia, me peshë trupore 124 paund, u përball me grekun John Hamaidis (125 paund) dhe pas një ndeshjeje të gjatë prej 25 minutash, doli fitues. Ndeshja u pasqyrua gjerësisht nga shtypi sportiv i kohës.

Albanian Wrestling in the Diaspora and Homeland (1910–1940)

Wrestling as a Symbol of Identity, Strength, and National Pride

At the beginning of the 20th century, a significant number of Albanian athletes, mainly residing in diaspora communities across the United States, Canada, Argentina, and Eastern Europe, made notable contributions to raising the profile of wrestling as a sport. Their remarkable achievements in international competitions elevated wrestling beyond just a way of life — it became a powerful means of expressing Albanian national identity on the global stage.

Nikolla Vesho: The First Albanian Pioneer in the American Arena

Nikolla Vesho, originally from Korça, is recognized as the first Albanian wrestler to compete in the United States. In 1911, Vesho wrestled against Frids Cederland at the “A.T.E.O. Hall,” defeating him within 10 minutes and 10 seconds. On February 8, 1912, he faced the world champion in the 125-pound weight class, the Greek wrestler John Hamaidi, demonstrating exceptional technical skill and unmatched courage.

The 1936 Wrestling Matches in Tirana

In September 1936, the “Gloria” cinema in Tirana hosted a series of friendly international wrestling matches featuring some of the most prominent Albanian wrestlers of the time:

- Islam Dika, Faik Tartari, Sardiz Ermeni, Mentor Sojli, Shefqet Plasa,
- Ajet Rusi, Rexhep Mancaku, Halit Sefa, Islam Shabani, and Petro Sturgji.

Among the participants, Islam Shabani was declared the winner of the tournament, distinguished by his high technical proficiency and discipline during the bouts.

Nikolla Cevia – “The Champion of Champions”

On February 2, 1912, Nikolla Cevia, weighing 124 pounds, competed against the Greek wrestler John Hamaidi (125 pounds) in a lengthy match lasting 25 minutes. Cevia emerged victorious, a triumph widely covered by the sports press of the era.

Thanas Lato–Përfaqësuesi i Polenit

Thanas Lato, nga Poleni i Korçës, garoi më 11 tetor 1912 ndaj mundësit suedez Osterberg. Pavarësisht se vinte nga një zonë e vogël rurale, ai tregoi forcë dhe teknikë të admirueshme përballë një kundërshtari me përvojë.

Goni Spiro Treska–“Kohë ciklopësh”

Një ndër figurat më emblematike ishte Goni Spiro, lindur në Korçë dhe më pas vendosur në Mançester (SHBA). Më 16 nëntor 1911, ai u përball me grekun Roman Pollones (190 paund), të cilin e hodhi në vetëm 12 minuta. Gazetat amerikane shkruan: *“Ka ardhur koha e ciklopëve!”*, duke iu referuar fuqisë fizike të jashtëzakonshme të Spiros.

Në korrik 1912, ai mundi një mundës kanadez, Felix, i cili peshonte 10 paund më shumë se ai. Ndeshja u zhvillua në *Biddeford* dhe fitorja e Spiros e përforcoi reputacionin e tij si luftëtar i pamposhtur.

Ilia Toçi–“Cikloni shqiptar”

Ilia Toçi, i lindur në Rovaniq të Korçës në 1894, u vendos që herët në *Bridgeport* (SHBA). I stërvitur në “Sporting Circles” të Milwaukee-t, ai mori pseudonimin “Cyclone Tochy” për shkak të stilit të shpejtë dhe agresiv.

Më 23 janar 1914, në Çikago, Toçi mposhti kampionin grek Stathis, duke mbajtur veshur një fanellë kuq e zi. Shqiptarët e pranishëm në sallë brohorisnin “Rroftë Shqipëria!”, duke e shndërruar ndeshjen në një manifestim kombëtar.

Thanas Lato – The Representative from Polen

Thanas Lato, hailing from Polen in Korça, competed on October 11, 1912, against the experienced Swedish wrestler Osterberg. Despite coming from a small rural area, Lato demonstrated remarkable strength and technique, holding his own against a seasoned opponent.

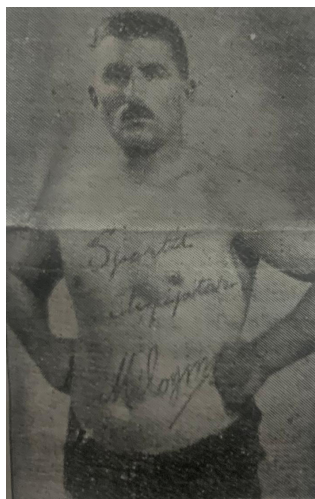
Goni Spiro Treska – “The Age of Cyclops”

One of the most emblematic figures was Goni Spiro, born in Korça and later settled in Manchester, USA. On November 16, 1911, he faced Greek wrestler Roman Pollones (weighing 190 pounds), whom he defeated in just 12 minutes. American newspapers heralded his victory with the phrase: “The age of the Cyclops has come!”, referring to Spiro’s extraordinary physical power. In July 1912, Spiro defeated a Canadian wrestler named Felix, who outweighed him by 10 pounds. The match took place in Biddeford, and Spiro’s win further cemented his reputation as an undefeated fighter.

Ilia Toçi – “The Albanian Cyclone”

Born in Rovaniq, Korça, in 1894, Ilia Toçi emigrated early to Bridgeport, USA. Trained at Milwaukee’s “Sporting Circles,” he earned the nickname “Cyclone Tochy” due to his fast and aggressive wrestling style.

On January 23, 1914, in Chicago, Toçi defeated the Greek champion Stathis while proudly wearing a red and black jersey. Albanian spectators in the crowd cheered “Long live Albania!” turning the match into a nationalistic celebration.



Mulaim Ymeri – “Forca e maleve shqiptare”

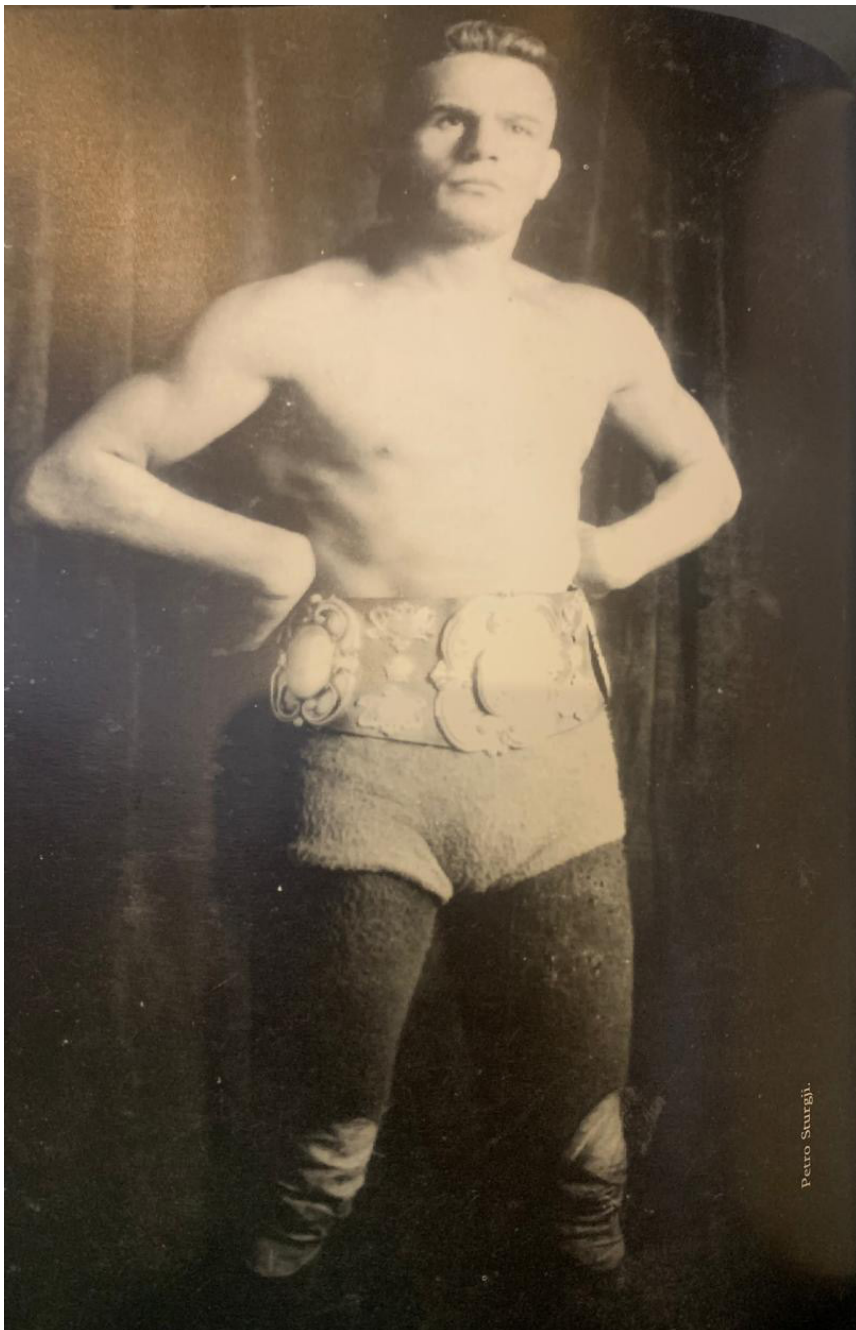
Mulaim Ymeri, lindur në Egran të Gostivarit më 1901, nisi karrierën në Beograd në vitin 1921, dhe më pas dominoi në Bukuresht, Turqi, dhe që nga 1930 në SHBA. Garoi në qytete si Çikago, Detroit, San Francisko, Siatëll, Nju Xhersi dhe Bufalo, duke shënuar fitore në përballje me emra të njohur të mundjes ndërkombëtare.

Në 1936, Ymeri u rikthye në Evropë, duke fituar ndeshje në Berlin, Vjenë dhe Budapest. Kur pyetej për origjinën e tij, ai përgjigjej me krenari: “Jam shqiptar, bir shqiptari.”

Mulaim Ymeri – “The Strength of the Albanian Mountains”

Mulaim Ymeri, born in Egran, Gostivar, in 1901, began his wrestling career in Belgrade in 1921. He soon dominated wrestling scenes in Bucharest and Turkey, and from 1930 onwards, he competed extensively in the United States. Ymeri wrestled in major cities such as Chicago, Detroit, San Francisco, Seattle, New Jersey, and Buffalo, achieving victories against many renowned international wrestlers.

In 1936, Ymeri returned to Europe, winning matches in Berlin, Vienna, and Budapest. When asked about his origins, he proudly declared: “I am Albanian, son of an Albanian.”



Petro Sturgji ikonë e mundjes shqiptare në Amerikë, Koleksioni I.D. Foto e vitit 1922

Petro Sturgji – Icon of Albanian Wrestling in America, Collection I.D.

“Shqiptari i hekurt” Petro Sturgji

Një nga figurat më legjendare të sportit shqiptar të fillimshkullit XX është padyshim Petro Sturgji, i njohur në publikun sportiv si “Shqiptari i hekurt”, për trupin e tij të fuqishëm, qëndresën atletike dhe shpirtin e pathyeshëm sportiv. Ai lindi në Korçë në vitin 1894, në një familje me origjinë nga fshati Marjan, dhe në moshë të re emigroi në SHBA, ku u vendos në *Worcester*, Masaçusets.

Sturgji u zbulua nga Spiro Adhami, i cili, i impresionuar nga potenciali i tij fizik, e orientoj drejt sportit të mundjes, ndërkohë që ai stërvitej paralelisht edhe në disiplinat e atletikës. Në shkrimet dhe deklaratat e tij publike, ai vetëpërkufizohej me krenari si “kampioni i Shqipërisë”, ndonëse në atë kohë shteti shqiptar sapo kishte nisur të formësohej institucionalisht.

Karriera Ndërkombëtare dhe Fitore te Jashtëzakonshme

Ndeshjen e parë profesionale e zhvilloi në dhjetor të vitit 1912, në një përballje me kampionin suedez John Swanson, ku, pas 34 minutash përballje intensive, doli fitues dhe u shpall kampion i New England-it.

Në vitin 1920, Sturgji garoi në Angli dhe Francë, përkatësisht kundër kampionit Kio Deli dhe Market Marshall, duke i mposhtur të dy me bindje.

Momenti kulmor i karrierës së tij erdhi më 8 gusht 1922, në qytetin e Bostonit, përpara një audience prej 18,000 spektatorësh, ku u përball me kampionin finlandez Waino Ketonen, një ish-kampion bote në peshën e mesme. Sturgji triumfoi, edhe pse humbi dy nga tre raundet, duke u shpallur kampion bote në mundje.

Në një revansh të zhvilluar më 1923, Sturgji e mposhti sërish Ketonen, kësaj here duke fituar edhe brezin e famshëm të Lord Lonsdale, një nga çmimet më prestigjioze të kohës në sportin e mundjes.

Kthimi në Atdhe dhe Kontributi Kombëtar

Më 23 qershor 1928, Petro Sturgji u kthye në qytetin e lindjes, Korçë, ku zhvilloi disa ndeshje për bamirësi, duke ia dhuruar fitimet Kryqit të Kuq Shqiptar. Më 14 mars 1929, ai u ndesh me mundësin Mike Koste Polenen, në një event të organizuar me përkujdesje të veçantë, ku prezantimin e bëri Anton Mazreku dhe gjyqtar ishte profesori italian i Liceut Francez, Lissoni. Pas ndeshjes, ai iu drejtua të rinjve me një mesazh frymëzues: “Mos humbisni kohë në kafene. Merruni me sport!”.

Deri në mars të vitit 1930, Sturgji kishte zhvilluar ndeshje me disa prej më të mirëve të Amerikës: *Joe Turner*, *Pinky Gardner*, *John Kilonis*, *Bob Mainford*, *Charley Marshall* dhe vetë Waino Ketonen.

“The Iron Albanian” – Petro Sturgji

One of the most legendary figures in early 20th-century Albanian sports is undoubtedly Petro Sturgji, famously known as “The Iron Albanian” for his powerful physique, athletic endurance, and unbreakable sporting spirit. Born in Korçë in 1894, into a family originally from the village of Marjan, he emigrated at a young age to the United States, settling in Worcester, Massachusetts.

Sturgji was discovered by Spiro Adhami, who, impressed by his physical potential, guided him towards wrestling, while he also trained in athletics. In his public statements, Sturgji proudly defined himself as “the champion of Albania,” even though Albania as a state was only just beginning to form institutional structures.

International Career and Remarkable Victories

His first professional match took place in December 1912 against Swedish champion John Swanson, lasting 34 minutes of intense wrestling, after which Sturgji emerged victorious and was crowned New England champion.

In 1920, Sturgji competed in England and France, defeating champions Kio Deli and Market Marshall convincingly.

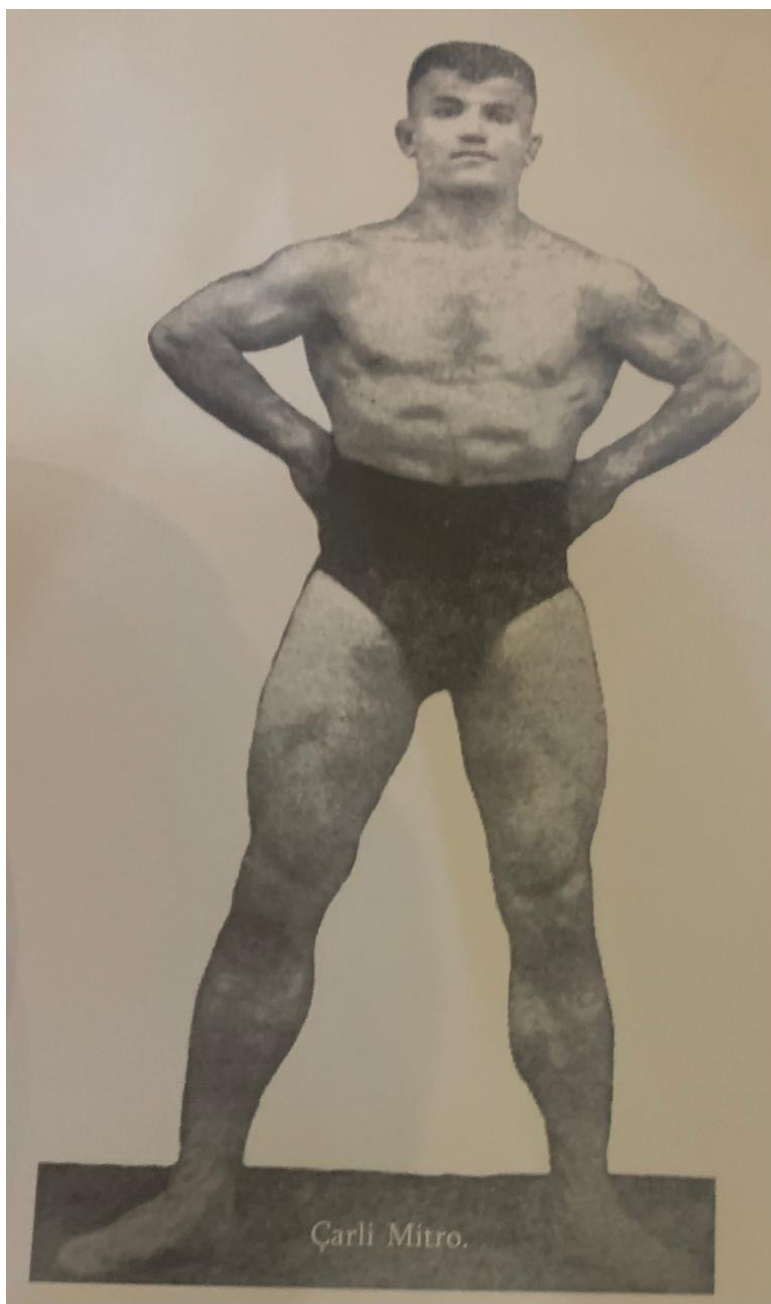
The pinnacle of his career came on August 8, 1922, in Boston, before an audience of 18,000 spectators, where he faced Finnish champion Waino Ketonen, a former world middleweight champion. Sturgji triumphed and was declared world wrestling champion, despite losing two out of three rounds.

In a 1923 rematch, Sturgji defeated Ketonen again, winning the prestigious Lord Lonsdale belt, one of the era’s most esteemed wrestling awards.

Return to Albania and National Contribution

On June 23, 1928, Petro Sturgji returned to his hometown Korçë, where he held charity matches, donating the proceeds to the Albanian Red Cross. On March 14, 1929, he wrestled Mike Koste Polonen in a well-organized event, introduced by Anton Mazreku and refereed by Professor Lissoni of the French Lyceum. After the match, he encouraged the youth: “Don’t waste time in cafes. Engage in sports!”

By March 1930, Sturgji had wrestled some of America’s best, including Joe Turner, Pinky Gardner, John Kilonis, Bob Mainford, Charley Marshall, and Waino Ketonen himself.



Çarli Mitro– Zëri, krenaria e identitetit shqiptar

Çarli Mitro, me origjinë nga Qesaraka e Korçës, është një tjetër figurë përfaqësuese e sportit shqiptar në diasporë. Ai ishte një nga themeltarët e klubit “Atletik” të Bostonit, që u krijua në vitin 1912. Në janar të 1916, Mitro u përball në Boston me mundësin me origjinë armene Martin Adams, duke e mposhtur për 9 minuta e 55 sekonda.

Më 6 dhjetor 1917, ai zhvilloi dy ndeshje në Charemont, N.H., kundër grekut John Elis, duke dalë fitues në të dy përballjet. Pas këtyre sukseseve, kundërshtari i tij grek tentoi ta përvetësonte etninë e tij, duke pretenduar se Mitroja ishte grek për shkak të mbiemrit. Por në një reagim publik emocionues, Mitro deklaroi para spektatorëve:

“Zonja dhe zotërinj, dëshiroj të sqaroj para jush se emri im është Çarli Mitro dhe jam mundës shqiptar, jo grek siç propagandojnë disa. Nuk dua as të jem grek. Jam shqiptar dhe me këtë krenari jetoj e garoj.”.

Çarli Mitro – The Voice and Pride of Albanian Identity

Çarli Mitro, originally from Qesaraka near Korçë, was a prominent figure representing Albanian sports in the diaspora. He was one of the founders of the “Atletik” club in Boston, established in 1912. In January 1916, Mitro faced Armenian-born wrestler Martin Adams in Boston, defeating him in just 9 minutes and 55 seconds.

On December 6, 1917, he competed in two matches in Charemont, New Hampshire, against Greek wrestler John Elis, winning both bouts. Following these victories, his Greek opponent tried to claim Mitro as Greek based on his surname. However, Mitro made a powerful public statement before the audience:

“Ladies and gentlemen, I want to clarify that my name is Çarli Mitro, and I am an Albanian wrestler, not Greek as some claim. I do not wish to be Greek. I am Albanian, and I live and compete with pride in this identity.”

Thoma Papa–Sfida me kampionin e Nju Jorkut

Thoma Papa, nga Korça, emigroi në SHBA, ku më 12 mars 1915 u përball me kampionin e Nju Jorkut, Bull Olson, në një ndeshje ku kishte disavantazh në peshë (Papa: 162 paund; Olson:170 paund). Pavarësisht kësaj, Papa e fitoi përballjen, duke treguar përkushtim dhe teknikë të përkryer.

Thoma Papa – The Challenge Against New York’s Champion

Thoma Papa, originally from Korça, emigrated to the USA and on March 12, 1915, faced New York’s champion Bull Olson. Despite being at a weight disadvantage (Papa: 162 pounds; Olson: 170 pounds), Papa won the match, showcasing great dedication and excellent technique.

Kampioni i ushtrisë amerikane

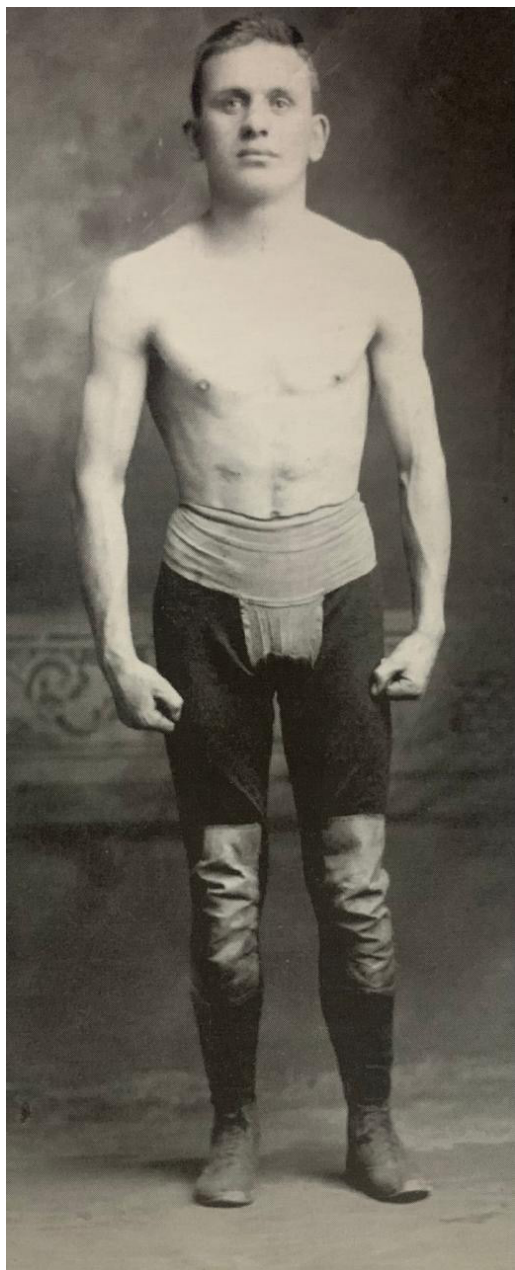
Ai u bë pjesë e ushtrisë amerikane gjatë Luftës së Parë Botërore dhe në 1917 u shpall kampion i ushtrisë në mundje.

Në një ndeshje të zhvilluar në Koblenz (Gjermani), ai mposhti kampionin e shtetit të Illinoisit, Wallsh, duke i dhënë famë komunitetit shqiptar të Amerikës si përfaqësues të forcës dhe disiplinës sportive.

Thoma Papa – Champion of the American Army

He served in the American Army during World War I. In 1917, he was declared the wrestling champion of the Army.

In a match held in Koblenz, Germany, he defeated the Illinois state champion, Wallsh, bringing fame to the Albanian-American community as a symbol of strength and sporting discipline.



Nasi Prifti Polena Koleksioni I.D

Nasi Prifti (Polena) – “Herkuli shqiptar”

Nasi Prifti, i njohur edhe si Nasi Polena, lindi në Polenë të Korçës në vitin 1890. Ai jetoi në SHBA nga viti 1905 deri më 1922, ku u stërvit në palestrat e Y.M.C.A.. Më 28 janar 1923, në kinemanë “Majestik” të Korçës, përballoi një ndeshje kundër mundësit të njohur çek Pavllo Dopudian, të cilin e mposhti pavarësisht se ishte 15 kilogramë më i lehtë. Kjo fitore u ruajt gjatë si një kujtim legjendar në historinë sportive të qytetit dhe të vendit.

Nasi Prifti (Polena) – “The Albanian Hercules”

Nasi Prifti, also known as Nasi Polena, was born in Polena, Korçë in 1890. He emigrated to the United States in 1905 and stayed there until 1922, where he trained in the Y.M.C.A. gyms, honing his skills in wrestling and other sports. On January 28, 1923, at the “Majestik” cinema in Korçë, he took part in an unforgettable match against the Czech wrestler Pavllo Dopudian. Despite being 15 kilograms lighter, Nasi managed to defeat Dopudian, thereby writing a legendary chapter in the sporting history of Korçë and Albania.

BASEBALL

Baseball dhe Sportet e Tjera në Komunitetin Shqiptar në Amerikë

Përveç sporteve tradicionale si boksi, mundja, atletika dhe basketbolli, komuniteti shqiptar në Amerikë zhvillonte edhe aktivitete të ndryshme sportive, përfshirë edhe baseballin, sport shumë i njohur në SHBA. Skuadrat shqiptare të baseballit ishin aktive në qytete të ndryshme si Manchester (Connecticut) dhe New York.

Një skuadër e njohur shqiptare e baseballit vepronte në North Grosvenordale, Connecticut. Në një fotografi të periudhës, janë identifikuar lojtarët si më poshtë (nga e majta në të djathtë):

- Radhë e parë (ulur në karrige): Adem Kasem, Riza Adil (catcher), Sali Zem, Neim Begir, Hysni Halil, Qemal Myrteza.
- Radhë e dytë: Xhemal Talha, Alush Isa, Shaban Vishocica (book-keeper), Emin Hasan, Hamdi Hysen.
- Radhë e tretë: Jahja Myrteza, Shygyr Ibrahim, Estref Sali Krvelar.
- Nexhip si menaxher dhe Alush Nexhip Pitcher.

Baseball and Other Sports in the Albanian Community in America

Besides traditional sports such as boxing, wrestling, athletics, and basketball, the Albanian community in America also engaged in various other sporting activities, including baseball—a very popular sport in the U.S. Albanian baseball teams were active in different cities like Manchester (Connecticut) and New York.

A well-known Albanian baseball team operated in North Grosvenordale, Connecticut. In a photograph from that period, the players were identified as follows (from left to right):

- First row (seated): Adem Kasem, Riza Adil (catcher), Sali Zem, Neim Begir, Hysni Halil, Qemal Myrteza.
- Second row: Xhemal Talha, Alush Isa, Shaban Vishocica (book-keeper), Emin Hasan, Hamdi Hysen.
- Third row: Jahja Myrteza, Shygyr Ibrahim, Estref Sali Krvelar.
- Nexhip as manager and Alush Nexhip Pitcher.



Dielli, Boston. Mass., e Shtune 31 Janar 1925. Fotografia
e "Baseballi Team-it Devolli në North Grosvenordale, Conn



Base-Ball team, Manchester,N.H

1930 Albanian Baseball NT

NOTI

Shqiptarët në Amerikë shquheshin edhe në sporte të tjera, përfshirë notin, të cilin e zhvillonin nëpër aktivitete shkollore dhe gara ndërkombëtare. Një nga figurat më të shquara ishte Josif Katundi, i cili u cilësua si kampion bote në not dhe atletikë. Lajmi për arritjet e tij është publikuar në gazetën “Dielli” në dhjetor të vitit 1921. Gara e parë e notit në Shqipëri u zhvillua në Vlorë në 28 korrik 1928. Do të vinte viti 1931 që të realizohej kampionati i parë i notit.

Albanians in America also excelled in other sports, including swimming, which they practiced through school activities and international competitions. One of the most prominent figures was Josif Katundi, who was recognized as a world champion in both swimming and athletics. News of his achievements was published in the newspaper *Dielli* in December 1921. The first swimming competition in Albania took place in Vlorë on July 28, 1928. It wasn't until 1931 that the first official swimming championship was held.



Certifikata e kampionit Taf Dafa në vitin 1931 nga Nikolla Dafa

Certificate of Champion Taf Dafa in 1931, issued by Nikolla Dafa



Certifikatë e kampionit Taf Dafa e e vitit 1934 nga Nikolla Dafa

Certificate of Champion Taf Dafa in 1934, issued by Nikolla Dafa





Certifikatë Taq Dafa shoqënis "Durrësi" në vitin 1937 marr nga Nikolla Dafa

Certificate of Taq Dafa from the "Durrësi" society in 1937



Kampionat noti, koleksioni I.D.

Swimming Championship, I.D. Collection

AUTORËT

Ilir Dojka lindi më 17 korrik 1975 në Baldushk, Tiranë. Në vitin 2007 përfundoi me rezultate të shkëlqyera Akademinë “Vojo Kushi” në sporte ndeshëse, duke përvetësuar një sërë kualifikimesh sportive të avancuara.

Si sportist, ai u shpall kampion në taekwondo në vitet 2003 dhe 2004. Karrierën e tij e zhvilloi më pas si trajner i boksit për të rinj dhe si gjyqtar i boksit, duke u angazhuar në këto role nga viti 2009. Po në atë vit u emërua kryetar i Shoqatës “Sporti për të gjithë”, ku kontribuoi në promovimin dhe zhvillimin e sportit në komunitet.

Ilir Dojka është gjithashtu autor i librit “Sporti shqiptar 1900-1946” dhe bashkautor i disa botimeve të tjera, si “Luaj-Mëso-Trashëgo”, një përmbledhje e lojërave popullore dhe lëvizore, si dhe libri “Festivalet Kombëtare të Lojërave Popullore në Shqipëri 1971-1985”.

Authors

Ilir Dojka was born on July 17, 1975, in Baldushk, Tirana. In 2007, he graduated with excellent results from the “Vojo Kushi” Academy of Combat Sports, acquiring a range of advanced sports qualifications.

As an athlete, he was crowned taekwondo champion in 2003 and 2004. Later, he pursued a career as a boxing coach for youth and as a boxing referee, engaging in these roles since 2009. In the same year, he was appointed chairman of the association “Sport for All,” where he contributed to the promotion and development of sports within the community.

Ilir Dojka is also the author of the book Sporti shqiptar 1900-1946 (Albanian Sport 1900-1946) and co-author of several other publications, including Luaj-Mëso-Trashëgo (Play-Learn-Inherit), a collection of traditional and movement games, as well as the book Festivalet Kombëtare të Lojërave Popullore në Shqipëri 1971-1985 (National Festivals of Folk Games in Albania 1971-1985).

Erjonilda Nanaj ka përfunduar studimet universitare në Fakultetin e Gjuhës dhe Letërsisë në Universitetin e Tiranës në vitin 2007. Në vitin 2013, ajo ka përmbyllur me sukses Masterin e Nivelit të Dytë në Gjuhësi, me specializim në Dialektologji. Eksperiencat e saj profesionale kanë nisur herët, me praktikën në fushën e gazetarisë pranë Zyrës së Shtypit në Prefekturën e Tiranës, në vitin 2008. Ajo është angazhuar gjithashtu në organizimin e ekspozitave sportive dhe ka kontribut si redaktore gjuhësore në studimin historik “Sporti shqiptar në vitet 1900–1946”.

Me një përvojë të pasur si redaktore e gjuhës shqipe, Erjonilda ka bashkëpunuar me disa prej kanaleve më të njohura televizive kombëtare dhe ndërkombëtare gjatë viteve 2008–2015. Ajo ka qenë pjesë e projekteve studimore dhe redaktuese në fusha të ndryshme, duke punuar me përgatitjen e katalogëve, materialeve promovuese dhe botimeve për sipërmarrje private dhe institucione kulturore, që gjatë viteve të studimeve.

Nga viti 2015 deri në shkurt 2021, ka ushtruar profesionin e mësueses në arsimin e mesëm të lartë, ku ka spikatur në përgatitjen dhe koordinimin e procesit të Maturës Shtetërore për lëndët e gjuhës shqipe dhe letërsisë.

Gjatë periudhës 2021–2025, ajo ka qenë veçanërisht aktive në jetën kulturore të komunitetit, duke organizuar dhe koordinuar një sërë aktiviteteve letrare me në qendër librin, autorë dhe studiues shqiptarë. Eventet e saj kanë pasur si synim promovimin e leximit, ngritjen e dialogut kulturor dhe afrimin e publikut me letërsinë bashkëkohore dhe trashëgiminë gjuhësore shqiptare.

Erjonilda Nanaj graduated from the Faculty of Language and Literature at the University of Tirana in 2007. In 2013, she successfully completed a Second-Level Master's Degree in Linguistics, specializing in Dialectology.

Her professional experience began early, with an internship in journalism at the Press Office of the Tirana Prefecture in 2008. She was also involved in organizing sports exhibitions and contributed as a language editor to the historical study "Albanian Sport in the Years 1900–1946."

With extensive experience as an Albanian language editor, Erjonilda has collaborated with some of the most well-known national and international television channels during the years 2008–2015. She has participated in various research and editorial projects, contributing to the preparation of catalogs, promotional materials, and publications for private enterprises and cultural institutions—an engagement that began during her university years.

From 2015 to February 2021, she worked as a high school teacher, where she stood out for her work in preparing and coordinating the State Matura examination process for the subjects of Albanian language and literature.

Between 2021 and 2025, she has been particularly active in the cultural life of the community, organizing and coordinating a variety of literary events focused on books, authors, and Albanian scholars. These events have aimed to promote reading, foster cultural dialogue, and bring the public closer to contemporary literature and the rich linguistic heritage of Albania.

BIBLIOGRAFIA

Periodikët

Drita 1901-1908

Kombi 1906-1908

Gazeta Dielli 1909-1939

Sporti shqiptar 1935-1939

Lyceum 1936

Ylli i Dritës 1913-1944

Arkivi Personal i Autorit

Bibliography

Periodicals

Drita 1901–1908

Kombi 1906–1908

Dielli Newspaper 1909–1939

Albanian Sport 1935–1939

Lyceum 1936

Star of Light 1913–1944

Author's Personal Archive

FALENDERIME

Gjej rastin të falënderoj të gjithë kontribuuesit në realizimin e këtij botimi modest:

Biblioteka Kombëtare e Shqipërisë

Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave

Artan Lame - Koleksionist, studiues, intelektual me një kontribut të pashlyeshëm në kulturën shqiptare.

Florend Kalivopulli - President i Federatës Shqiptare të Boksit

Florian Muça - Ekspert i Edukimit Fizik

Kliton Muça - Ekspert i Zhvillimit të Hershëm të Fëmijëve Smart

Juel Jarani – Ekspert i Edukimit Fizik të Sporteve

Mareglën Maqemeja – Koleksionist

Dashmir Kërçuku – Koleksionist

Eros Hoxha – Studiues

Zamir Dyrmishi – Koleksionist

Elton Dyrmishi – Koleksionist

Vasil Xhitoni – Koleksionist

Orges Novi – Studiues

Arlind Novi – Studiues

Një falënderim i veçantë shkon për bashkëshorten dhe dy fëmijët e mi, të cilët janë mbështetja ime më e madhe.

